

DÔVODOVÁ SPRÁVA

A. Všeobecná časť

Ministerstvo spravodlivosti Slovenskej republiky predkladá do medzirezortného pripomienkového konania návrh zákona o niektorých pravidlách uplatňovania nárokov na náhradu škody vzniknutej porušením práva hospodárskej súťaže a ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 136/2001 Z. z. o ochrane hospodárskej súťaže a o zmene a doplnení zákona Slovenskej národnej rady č. 347/1990 Zb. o organizácii ministerstiev a ostatných ústredných orgánov štátnej správy Slovenskej republiky v znení neskorších predpisov v znení neskorších predpisov (ďalej len „návrh zákona“).

Návrh zákona sa predkladá na základe bodu B. 7 uznesenie vlády Slovenskej republiky č. 148 z 1. apríla 2015.

Účelom návrhu zákona je vykonať transpozíciu Smernice Európskeho parlamentu a Rady 2014/104/EÚ z 26. novembra 2014 o určitých pravidlách upravujúcich žaloby podľa vnútroštátneho práva o náhradu škody utrpenej v dôsledku porušenia ustanovení práva hospodárskej súťaže členských štátov a Európskej únie (ďalej len „smernica“) a v právnom poriadku ustanoviť pravidlá pre účinné uplatňovanie náhrady škody vzniknutej porušením súťažného práva.

Potreba samostatnej právnej úpravy je daná osobitosťami noriem smernice, ktoré upravujú jednotlivé inštitúty a aspekty uplatňovania náhrady škody spôsobenej, resp. utrpenej v dôsledku porušenia ustanovení práva hospodárskej súťaže členských štátov a Európskej únie.

Navrhuje sa preto osobitná úprava zákonných podmienok uplatňovania náhrady škody, ktorá bude zabezpečovať úplnú harmonizáciu slovenského právneho poriadku s pravidlami smernice, a ktorá bude obsahovať najmä:

- definovanie základných pojmov,
- vymedzenie zákonných podmienok pre uplatnenie práva na úplnú náhradu škody,
- ustanovenie pravidiel pre spoločnú a nerozdielnu zodpovednosť za škodu spôsobenú porušením ustanovení práva hospodárskej súťaže členských štátov a Európskej únie,
- zavedenie inštitútu prenesenia zvýšenia ceny pri uplatňovaní práva na náhradu škody,
- osobitné ustanovenia o konaní o náhradu škody spôsobenej v dôsledku porušenia ustanovení práva hospodárskej súťaže členských štátov a Európskej únie a
- osobitné ustanovenia týkajúce sa sprístupňovania dôkazov.

Smernica a jej transpozícia vôbec po prvýkrát ustanoví v právnom priestore členských štátov Európskej únie konzistentné pravidlá pre nároky plynúce z náhrady škody spôsobenej, resp. utrpenej v dôsledku porušenia ustanovení práva hospodárskej súťaže členských štátov a Európskej únie.

Návrhom zákona dochádza aj k novelizácii zákona č. 136/2001 Z. z. o ochrane hospodárskej súťaže a o zmene a doplnení zákona Slovenskej národnej rady č. 347/1990 Zb. o

organizácii ministerstiev a ostatných ústredných orgánov štátnej správy Slovenskej republiky v znení neskorších predpisov v znení neskorších predpisov.

Návrh zákona je v súlade s Ústavou, ústavnými zákonmi, medzinárodnými zmluvami, ktorými je Slovenská republika viazaná a zákonmi a súčasne je v súlade s právom Európskej únie.

Predkladaný návrh zákona nemá environmentálny vplyv, vplyv na rozpočet verejnej správy, informatizáciu spoločnosti a má vplyv na podnikateľské prostredie, a rovnako sociálne vplyvy.

B. Osobitná časť

K Čl. I (o niektorých pravidlách uplatňovania nárokov na náhradu škody vzniknutej porušením práva hospodárskej súťaže a ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 136/2001 Z. z. o ochrane hospodárskej súťaže a o zmene a doplnení zákona Slovenskej národnej rady č. 347/1990 Zb. o organizácii ministerstiev a ostatných ústredných orgánov štátnej správy Slovenskej republiky v znení neskorších predpisov v znení neskorších predpisov)

K § 1 (Predmet úpravy)

Ustanovenie § 1 vymedzuje vecnú pôsobnosť zákona a predmet jeho úpravy. Zákon upravuje niektoré aspekty práva na náhradu škody utrpenu v dôsledku porušenia práva hospodárskej súťaže a niektoré pravidlá uplatňovania tohto práva.

K § 2 (Vymedzenie základných pojmov)

Ustanovenie § 2 obsahuje vymedzenie základných pojmov, ktoré sú pre ustálenie právneho režimu navrhovanej právnej úpravy zásadného významu. Popri úprave obsiahnutej v ustanovení § 2 je vymedzenie základných pojmov doplnené aj jednotlivými legislatívnymi skratkami v texte s tým, že zákon nevymedzuje pojmy, ktoré sú už v slovenskom právnom poriadku vymedzené a vysvetlenie týchto pojmov je obsiahnuté v poznámke tabuľky zhody.

K § 3 (Právo na úplnú náhradu škody)

Právo na náhradu škody sa priznáva všetkým fyzickým aj právnickým osobám – spotrebiteľom, podnikom a orgánom verejnej moci – nezávisle od existencie priameho zmluvného vzťahu s porušujúcim podnikom a bez ohľadu na to, či existuje predchádzajúce zistenie porušenia orgánom hospodárskej súťaže.

Každý, kto utrpel škodu v dôsledku takéhoto porušenia, sa môže domáhať náhrady skutočnej škody (*damnum emergens*), náhrady zisku, o ktorý prišiel (*ušlý zisk* alebo *lucrum cessans*), ako aj úroku bez ohľadu na to, či sú tieto kategórie vo vnútroštátnom práve vymedzené samostatne alebo kombinovane. Zaplatenie úroku je dôležitou súčasťou náhrady s cieľom napraviť utrpenú škodu s ohľadom na uplynutý čas, pričom úrok by sa mal rátať od momentu, keď škoda vznikla, až do zaplatenia náhrady, bez toho, aby bola dotknutá kvalifikácia úroku podľa vnútroštátneho práva ako kompenzačného alebo zákonného úroku a či sa uplynutie času zohľadnilo ako samostatná kategória (úrok) alebo ako súčasť skutočnej škody alebo ušlého zisku. Náhrada škody nesmie viesť k nadmernej náhrade škody, či už prostredníctvom represívnej, viacnásobnej alebo inej náhrady škody.

V odseku 3 zákonodarca s cieľom napraviť informačnú asymetriu, vyriešiť niektoré ťažkosti spojené s kvantifikáciou škody vo veciach z oblasti práva hospodárskej súťaže a zabezpečiť účinnosť nárokov na náhradu škody ustanovil domnienku, že v prípade kartelového porušenia takéto porušenie pokiaľ sa nepreukáže opak vždy spôsobuje škodu, a to najmä tým, že ovplyvnilo cenu. V závislosti od skutkového stavu určitého prípadu to znamená, že kartel viedol k určitému zvýšeniu ceny alebo zabránil zníženiu cien, ku ktorému by došlo bez kartelu. Táto domnienka by sa nemala vzťahovať na konkrétnu výšku škody. Porušiteľovi by sa malo umožniť túto domnienku vyvrátiť. Je vhodné, aby sa táto vyvrátiteľná domnienka obmedzila na kartely, a to pre ich tajnú povahu, ktorá zvyšuje uvedenú informačnú asymetriu a žalobcom sťažuje získavanie dôkazov potrebných na preukázanie utrpenej škody.

V odseku 4 zákonodarca upravuje pravidlo, podľa ktorého, ak sa preukáže, že žalobca utrpel škodu, ale na základe dostupných dôkazov je prakticky nemožné alebo nadmerne ťažké utrpenú škodu presne kvantifikovať, postupuje súd podľa § 264 ods. 1 Civilného sporového poriadku (určí ju súd podľa svojho odhadu - spravidla na základe vykonaných dôkazov, znaleckých alebo expertných posudkov a podobne). V tejto súvislosti nápomocným môže byť aj Protimonopolný úrad, ktorý na základe žiadosti súdu alebo súdu iného členského štátu Európskej únie napomáha alebo poskytuje súčinnosť pri určení výšky škody, v prípade, ak takúto pomoc považuje za vhodnú.

K § 4 (Viazanosť súdu rozhodnutím o porušení práva hospodárskej súťaže)

V súlade s cieľmi stanovenými Smernicou Európskeho parlamentu a Rady 2014/104/EÚ z 26. novembra 2014 o určitých pravidlách upravujúcich žaloby podľa vnútroštátneho práva o náhradu škody utrpenej v dôsledku porušenia ustanovení práva hospodárskej súťaže členských štátov a Európskej únie (ďalej len „smernica“) je pri rozhodovaní o náhrade škody v časti výroku o porušení práva hospodárskej súťaže súd viazaný právoplatným rozhodnutím vnútroštátneho orgánu hospodárskej súťaže alebo konečným rozhodnutím súdu preskúmavajúceho toto rozhodnutie. Cieľom uvedenej normy je predísť tomu, aby súd rozhodoval o porušení práva hospodárskej súťaže, ktoré tvorí najvýznamnejšiu zákonnú podmienku pre následné

rozhodovanie o nároku na náhradu škody. Ide preto o osobitné ustanovenie, ktoré okrem výpočtu uvedeného v Civilnom sporovom poriadku rozširuje dôvody a prípady, kedy je súd viazaný právoplatným, t.j. konečným rozhodnutím iného orgánu verejnej moci.

Ustanovenie odseku 2 zároveň vymedzuje, že pri rozhodovaní v rámci konania o náhradu škody môže súd prihliadnuť aj na konečné rozhodnutie o porušení práva hospodárskej súťaže vydané v inom členskom štáte Európskej únie, ak toto bolo predložené v slovenskom jazyku a po sprístupnení podkladov vo veci, v ktorej bolo vydané. Dovetok spočívajúci v dikcii, podľa ktorej ustanovenie čl. 267 ZFEÚ tým nie je dotknuté má v zásade len inštruktívny význam a jeho cieľom je výslovne ustanoviť, že možnosť súdu prihliadať aj na iné právoplatné rozhodnutia o porušení práva hospodárskej súťaže vydané v inom členskom štáte EÚ nemá nijaký vplyv na právomoc, resp. povinnosť súdu za určitých okolností iniciovať konanie o prejudiciálnej otázke pred Súdny dvorom EÚ. Právomoc konajúceho súdu spočívajúca v možnosti prihliadnuť na uvedené skutočnosti prirodzene poukazuje na režim možného použitia právoplatného rozhodnutia súdu iného členského štátu EÚ v rámci dokazovania v súdnom konaní.

K § 5 (Stanovenie výšky škody)

Poškodená osoba, ktorá preukázala, že v dôsledku porušenia práva hospodárskej súťaže utrpela škodu, musí na to, aby za ňu získala náhradu, preukázať aj jej rozsah. Kvantifikácia škody vo veciach z oblasti práva hospodárskej súťaže je obzvlášť náročná z pohľadu skutkového zisťovania, pričom si môže vyžadovať uplatnenie zložitých ekonomických modelov. To býva často veľmi nákladné a spôsobuje žalobcom ťažkosti, pokiaľ ide o získanie potrebných údajov na odôvodnenie ich nárokov. Kvantifikácia škody vo veciach z oblasti práva hospodárskej súťaže môže predstavovať závažnú prekážku, ktorá bráni účinnému domáhaniu sa náhrady škody. V tomto kontexte sa v odseku 1 zavádza formálne deklaračné pravidlo, podľa ktorého sa výška škody stanoví podľa pravidiel obsiahnutých v tomto zákone, čo prioritne znamená, že poškodená osoba bude mať nárok na úplnú náhradu škody pri preukázaní porušenia protimonopolného práva, ktoré plynie z konkrétneho rozhodnutia protimonopolnej authority. Právny režim stanovenia výšky škody sa bude subsidiárne riadiť ustanoveniami Obchodného zákonníka a to v miere, ktorá nie je regulovaná týmto zákonom.

K § 6 Premlčanie práva na náhradu škody

Ustanovenie § 6 vymedzuje základné pravidlá premlčania práva na náhradu škody vzniknutej porušením práva hospodárskej súťaže (ďalej len „náhrada škody“) založené na nasledovných postulátoch:

- Premlčacia doba nezačne plynúť skôr ako skončí porušenie práva hospodárskej súťaže a

žalobca sa dozvie alebo možno odôvodnene predpokladať, že sa mohol dozvedieť o tom, že konanie zakladá porušenie práva hospodárskej súťaže, porušením práva hospodárskej súťaže utrpel škodu a o tom, kto je porušiteľom.

- Nárok na náhradu škody sa premlčí najskôr v dobe piatich rokov od splnenia podmienok na náhradu škody podľa odseku 1 alebo podľa § 7 ods. 4.
- Plynutie premlčacej doby sa preruší, ak orgán hospodárskej súťaže vykoná úkony na účely vyšetrovania alebo konania v súvislosti s porušením práva hospodárskej súťaže, ktorého sa týka žaloba o náhradu škody. Nová premlčacia doba začne plynúť najskôr jeden rok po tom ako sa rozhodnutie o porušení práva hospodárskej súťaže stalo právoplatným alebo ako sa konanie právoplatne inak skončilo.

Osobitné pravidlo v súvislosti s premlčaním práva na náhradu škody vymedzuje ustanovenie § 7 ods. 4.

K § 7 (Spoločná a nerozdielna zodpovednosť za škodu)

Pre prípad, že pravidlá hospodárskej súťaže spoločne poruší viacero podnikov, ako to býva pri karteloch, zákonodarca ustanovil, že títo porušitelia spoločne a nerozdielne zodpovedajú za celú škodu spôsobenú predmetným porušením a každý z porušiteľov je povinný nahradiť škodu v plnom rozsahu. Ak nemožno na základe právoplatného rozhodnutia orgánu hospodárskej súťaže stanoviť pomer účasti porušiteľa na spôsobenej škode platí, že podiely na škode všetkých porušiteľov vo vzájomnom pomere sú rovnaké. V prípade, ak porušiteľ zaplatil viac ako bol naňho pripadajúci podiel, je oprávnený požadovať náhradu od ostatných porušiteľov podľa ich podielov. Poškodená osoba má právo požadovať úplnú náhradu od ktoréhokoľvek porušiteľa.

Výnimku z načrtnutého pravidla tvoria ustanovenia odsekov 2 a 3, ktoré upravujú osobitný režim zodpovednosti za škodu, ak je porušiteľom malý alebo stredný podnik podľa osobitného predpisu, ktorým je Odporúčanie Komisie 2003/361/ES zo 6. mája 2003 týkajúce sa definície mikro, malých a stredných podnikov (Ú. v. ES L 124, 20.5.2003, s. 36).

Ustanovenie odseku 3 predstavuje výnimku z pravidla podľa odseku 2 a teda vo svojich dôsledkoch vedie k plnohodnotnému uplatneniu ustanovenia odseku 1 aj s dopadom na malý alebo stredný podnik.

Fyzické osoby alebo právnické osoby, ktoré spolupracujú s orgánmi hospodárskej súťaže v rámci programov zhovievavosti, zohrávajú zásadnú úlohu pri odhaľovaní tajných kartelových protisúťažných konaní a pri ukončení takýchto konaní, čím často znižujú škody, ktoré by mohlo spôsobiť pokračovanie tohto protisúťažného konania. Z tohto dôvodu zákonodarca v odseku 4 ustanovil pravidlo, podľa ktorého je fyzická osoba alebo právnická osoba, ktoré orgán hospodárskej súťaže oslobodil v rámci programu zhovievavosti od pokút, spoločne a nerozdielne zodpovedná len voči svojim priamym alebo nepriamym odberateľom alebo dodávateľom a voči iným poškodeným osobám len v prípade, že od ostatných porušiteľov, ktorí

sa zúčastnili na tom istom porušení práva hospodárskej súťaže, nemožno získať náhradu škody. Voči iným poškodeným osobám bude pri spoločnej a nerozdielnej zodpovednosti fyzická osoba alebo právnická osoba zodpovedať pomerne podľa výšky škody spôsobenej porušením práva hospodárskej súťaže. V týchto prípadoch premlčacia doba neuplynie skôr ako jeden rok potom, čo sa poškodená osoba dozvedela alebo mohla dozvedieť o tom, že môže náhradu škody uplatňovať od fyzickej osoby alebo právnickej osoby, ktoré orgán hospodárskej súťaže oslobodil v rámci programu zhovievavosti od pokút.

Vyššie uvedené možno zhrnúť aj tak, že je vhodné, aby fyzické alebo právnické osoby, ktoré orgán hospodárskej súťaže v rámci určitého programu zhovievavosti oslobodil od pokút, sú chránené pred neprimeranými nárokmi na náhradu škody, majúc na pamäti, že rozhodnutie orgánu hospodárskej súťaže o zistení porušenia sa môže pre osobu oslobodenú od pokút stať konečným skôr, ako sa stane konečným pre iné podniky, ktoré od pokút oslobodené neboli, v dôsledku čoho môžu poškodené osoby uprednostniť začatie sporov proti osobe oslobodenej od pokút. Preto je vhodné, aby sa na osoby oslobodené od pokút nevzťahovala zásada spoločnej a nerozdielnej zodpovednosti za celú škodu a aby sa akýkoľvek príspevok voči porušiteľom obmedzil len na škodu, ktorú tieto osoby spôsobili vlastným priamym alebo nepriamym odberateľom, resp. v prípade nákupného kartelu svojim priamym a nepriamym dodávateľom. V rozsahu, v akom kartel spôsobil škodu iným osobám než zákazníkom či dodávateľom porušiteľa, by príspevok osoby oslobodenej od pokút nemal presahovať jej pomernú zodpovednosť za škodu spôsobenú kartelom. Tento podiel by sa mal stanoviť v súlade s tými istými pravidlami, ktoré sa používajú na stanovenie príspevkov porušiteľov. Osoby oslobodené od pokút by mali naďalej niesť plnú zodpovednosť voči iným poškodeným osobám než svojim priamym či nepriamym odberateľom a dodávateľom, len ak tieto nemajú možnosť získať úplnú náhradu utrpenej škody od ostatných porušiteľov.

K § 8

Škoda vo forme skutočne utrpenej škody môže byť výsledkom cenového rozdielu medzi tým, čo bolo skutočne zaplatené, a tým, čo by inak bolo zaplatené, keby k porušeniu nedošlo. Ak však poškodená osoba znížila svoju skutočne utrpenú škodu prostredníctvom jej čiastočného alebo úplného prenesenia na vlastných odberateľov, táto prenesená škoda už nepredstavuje škodu, za ktorú má táto osoba dostať náhradu. Z tohto dôvodu zákonodarca umožnil porušiteľovi, aby v rámci obhajoby proti nároku na náhradu škody mohol namietať voči preneseniu skutočne utrpenej škody. Ak porušiteľ využije takúto obhajobu založenú na prenesení, musí preukázať, že k preneseniu zvýšenia ceny došlo, ako aj rozsah tohto prenesenia. Týmto dôkazným bremenom by nemala byť dotknutá možnosť porušiteľa použiť iné dôkazy, ako sú tie, ktoré má v držbe, napríklad dôkazy získané v konaní alebo dôkazy, ktoré majú k dispozícii iní účastníci alebo tretie osoby.

V prípadoch, keď prenesenie zvýšenia ceny viedlo k zníženiu predaja a v dôsledku toho k škode vo forme ušlého zisku, by právo domáhať sa náhrady tohto ušlého zisku malo zostať nedotknuté.

Náhrada škody podľa tohto zákona patrí aj v prípade porušenia práva hospodárskej súťaže, ktoré sa týkajú dodávok porušiteľovi.

Ak nie je možné alebo je nadmerne ťažké presne stanoviť zvýšenie ceny, ktorá bola prenesená v dodávateľskom reťazci, postupuje súd podľa § 264 ods. 1 Civilného sporového poriadku.

K § 9 (Obrana založená na prenesení)

V závislosti od podmienok, v akých podniky pôsobia, môže byť prenášanie zvýšenia ceny na nižšie stupne dodávateľského reťazca súčasťou obchodnej praxe. Spotrebitelia alebo podniky, na ktoré sa skutočne utrpená škoda takto preniesla, utrpeli škodu, ktorá bola spôsobená porušením práva hospodárskej súťaže Únie alebo vnútroštátneho práva hospodárskej súťaže. Hoci by porušiteľ mal takúto škodu nahradiť, pre spotrebiteľov alebo podniky, ktoré od neho nenakupovali, môže byť obzvlášť objektívne ťažké dokázať rozsah tejto škody. Existencia nároku na náhradu škody alebo výška náhrady škody, ktorá sa má priznať, závisí od toho, či a v akom rozsahu bolo zvýšenie ceny, ktoré zaplatil priamy odberateľ porušiteľa, prenesené na nepriameho odberateľa, pričom na tohto sa hľadí ako keby preukázal, že zvýšenie ceny zaplatené priamym odberateľom bolo prenesené na jeho stupeň, ak je schopný predložiť dôkaz prima facie, že sa tak stalo. Táto vyvrátiteľná domnienka platí okrem prípadov, keď porušiteľ môže k spokojnosti súdu vierohodne preukázať, že skutočná škoda nebola prenesená na nepriameho odberateľa alebo že na neho nebola prenesená úplne. Dôkazné bremeno v súvislosti s prenesením zvýšenia ceny na iné osoby znáša žalovaný, ktorý je podľa tohto zákona oprávnený požadovať na tento účel prístupnosť informácií od žalobcu alebo tretích osôb.

K § 10 (Nepriami odberatelia)

Ustanovenie § 10 vymedzuje základné podmienky pre uplatňovanie nároku na náhradu škody vo vzťahu k nepriamym odberateľom. Platí, že ak v konaní o náhradu škody závisí existencia nároku na náhradu škody alebo výška náhrady škody, ktorá sa má priznať, od toho, či alebo v akom rozsahu bolo zvýšenie ceny prenesené na žalobcu s prihliadnutím na obchodnú prax prenášania zvýšených cien na nižšie stupne dodávateľského reťazca, znáša dôkazné bremeno v súvislosti s preukázaním existencie prenesenia a jeho rozsahom žalobca, ktorý môže podľa tohto zákona primeraným spôsobom požadovať prístupnosť informácií od žalovaného alebo od tretích osôb.

V súlade s ustanovením smernice sa vymedzuje, že ak nepriamy odberateľ preukázal, že

žalovaný sa dopustil porušenia práva hospodárskej súťaže, v dôsledku porušenia práva hospodárskej súťaže došlo k zvýšeniu ceny pre priameho odberateľa žalovaného a nepriamy odberateľ kúpil tovar alebo služby, ktoré boli predmetom porušenia práva hospodárskej súťaže, alebo že kúpil tovar alebo služby odvodené od tovaru a služieb, ktoré boli predmetom porušenia alebo ktoré obsahovali tovar alebo služby, ktoré boli predmetom porušenia, má sa za to, že na nepriameho odberateľa bolo prenesené zvýšenie ceny. Toto pravidlo neplatí, ak žalovaný vierohodne preukáže, že zvýšenie ceny nebolo prenesené na nepriameho odberateľa alebo že na neho nebolo prenesené úplne.

K § 11 (Žaloby o náhradu škody podávané žalobcami z rôznych stupňov dodávateľského reťazca

V súvislosti so žalobami o náhradu škody podávanými žalobcami z rôznych stupňov dodávateľského reťazca a s cieľom aby tieto žaloby neviedli k viacnásobnej zodpovednosti alebo nedostatku zodpovednosti porušiteľa za škodu, súd pri posudzovaní dôkazného bremena podľa § 9 a 10 prihliadne na žaloby o náhradu škody týkajúce sa rovnakého porušenia práva hospodárskej súťaže, ktoré však podali žalobcovia z iných stupňov dodávateľského reťazca, rozsudky vo veciach žalôb o náhradu škody a verejne dostupné informácie vyplývajúce z prípadov presadzovania práva hospodárskej súťaže orgánom hospodárskej súťaže; ustanovenia osobitného predpisu tým nie sú dotknuté.

Žaloby o náhradu škody môžu podávať tak osoby, ktoré zakúpili tovar alebo služby od porušiteľa, ako aj odberatelia, ktorí sa nachádzajú na nižšom stupni dodávateľského reťazca. V záujme jednotnosti rozsudkov, ktoré sú výsledkom súvisiacich konaní, a aby sa tak zabránilo tomu, že škoda utrpená v dôsledku porušenia práva hospodárskej súťaže Únie alebo vnútroštátneho práva hospodárskej súťaže nebude v plnej miere nahradená, resp. tomu, že porušiteľ bude musieť zaplatiť náhradu škody, ktorá utrpená nebola, má konajúci súd právo odhadnúť, v dôsledku akej časti zvýšenia ceny utrpeli priami alebo nepriami odberatelia škodu. Konajúci súd bude mať v tejto súvislosti možnosť procesnoprávnymi alebo hmotnoprávnymi prostriedkami dostupnými náležite zohľadniť akúkoľvek súvisiacu žalobu a výsledný rozsudok, najmä ak sa v ňom zistí, že prenesenie sa preukázalo.

K § 12 až 15 (Sprístupňovanie dôkazov v súdnom konaní o náhradu škody, Nariadenie sprístupnenia dôkazov zo spisu orgánu hospodárskej súťaže)

Dôkazy potrebné na preukázanie nároku na náhradu škody má obvykle k dispozícii výlučne protistrana alebo tretie osoby a často nie sú žalobcovi dostatočne známe alebo prístupné. Za takýchto okolností môžu prísne právne požiadavky na žalobcov, aby podrobne uviedli všetky tvrdené skutočnosti už na začiatku konania a predložili presne určené podporné dôkazy,

nadmerne brániť účinnému výkonu práva na náhradu škody, ktoré zaručuje Zmluva o fungovaní Európskej únie.

Z požiadavky primeranosti vyplýva, že sprístupnenie možno nariadiť, len ak žalobca na základe skutočností, ktoré sú mu primerane dostupné, preukázal, že utrpel škodu, ktorú mu spôsobil žalovaný. Ak sa žiada o sprístupnenie určitej kategórie dôkazov, táto kategória by sa mala označiť odkazom na spoločné znaky prvkov, ktoré ju tvoria, napríklad povahou, predmetom alebo obsahom dokumentov, časom, keď boli vyhotovené, alebo inými kritériami, pokiaľ sú takéto dôkazy v danej kategórii relevantné. Takéto kategórie by sa mali vymedziť čo najpresnejšie a najkonkrétnejšie, a to na základe primerane dostupných skutočností.

Dôkazy sú dôležitým prvkom pri podávaní žalôb o náhradu škody utrpenej v dôsledku porušenia práva hospodárskej súťaže Únie alebo vnútroštátneho práva hospodárskej súťaže. Keďže pre súdne spory v oblasti práva hospodárskej súťaže je príznačná informačná asymetria, je vhodné zabezpečiť, aby sa žalobcom poskytlo právo na získanie prístupu k dôkazom relevantným v súvislosti s ich nárokmi bez toho, aby museli uviesť jednotlivé dôkazy. V záujme zabezpečenia rovnakého postavenia účastníkov konania by toto právo mali požívať aj žalovaní v konaniach o žalobách o náhradu škody, aby aj oni mohli požadovať sprístupnenie dôkazov žalobcami. Konajúci súd bude mať právomoc nariadiť, aby dôkazy sprístupnili aj tretie osoby vrátane orgánov verejnej moci.

Primeranosť a dôvodnosť návrhu na nariadenie sprístupnenia dôkazov sa posudzuje s ohľadom najmä na: mieru, do akej je žaloba alebo obrana podporená dostupnými skutočnosťami a dôkazmi odôvodňujúcimi žiadosť o sprístupnenie dôkazov; rozsah sprístupnenia a náklady sprístupnenia, a to najmä v prípade akýchkoľvek dotknutých tretích osôb, ako aj to, aby sa predišlo nešpecifickému hľadaniu informácií, ktoré pravdepodobne nie sú dôležité pre účastníkov konania; skutočnosť, či dôkazy, ktorých sprístupnenie sa žiada, obsahujú obchodné tajomstvo alebo dôverné informácie podľa § 40 ods. 5 zákona č. 136/2001 Z. z., a to najmä ak sa týkajú tretích osôb. Požiadavka primeranosti by sa mala pozorne posúdiť, keď by sprístupnenie mohlo rozložiť vyšetrovaciu stratégiu orgánu hospodárskej súťaže, a to tým, že by sa odhalilo, ktoré dokumenty sú súčasťou spisu, resp. keď by toto sprístupnenie mohlo negatívne ovplyvniť spoluprácu dotknutých podnikov s uvedeným orgánom hospodárskej súťaže. Osobitný dôraz by sa mal klásť na predchádzanie tzv. „fishing expeditions“, t. j. nešpecifickému alebo príliš širokému hľadaniu informácií, ktoré pravdepodobne nie sú dôležité pre účastníkov konania. Preto by sa určité žiadosti o sprístupnenie nemali považovať za primerané, ak by len všeobecne odkazovali na dokumenty v spise orgánu hospodárskej súťaže v súvislosti s určitým prípadom, resp. ak by všeobecne odkazovali na dokumenty, ktoré predložil určitý účastník v kontexte určitého prípadu. Takto široko formulované žiadosti o sprístupnenie by neboli ani v súlade s povinnosťou žiadateľa čo najpresnejšie a najkonkrétnejšie špecifikovať dôkazy alebo kategórie dôkazov, ktorých sprístupnenie sa požaduje.

Ustanovenia odsekov 4 a 5 § 12 ustanovujú pravidlá sprístupňovania informácií, ktoré v právnom poriadku reguluje najmä Spravovací a kancelársky poriadok pre súdy upravujúci pravidlá sprístupňovania spisu stranám v konaní. V odseku 5 sa preberá režim smernice, podľa

ktorého súd pred rozhodnutím o sprístupnení dôkazu nariadi pojednávanie alebo vypočuje osoby, ktoré majú dôkaz sprístupniť. Proti uzneseniu súdu prvej inštancie o zabezpečení dôkazného prostriedku je podľa § 357 písm. l) CSP prípustné odvolanie.

V § 13 sa ustanovujú osobitné postupy pre súd pri sprístupňovaní dôkazov získaných zo spisu od vnútroštátneho orgánu ochrany hospodárskej súťaže. Vychádza sa pri tom z obdobnej právnej úpravy zákona o ochrane hospodárskej súťaže.

S cieľom naplniť vyššie uvedené predpoklady zákonodarca vymedzil bližšie podmienky, za ktorých možno nariadiť sprístupnenie dôkazov zo spisu orgánu hospodárskej súťaže a predovšetkým v ustanovení § 15 špecifikoval procesné aspekty v súvislosti s rozhodovaním súdu o návrhu na nariadenie sprístupnenia dôkazov.

K § 16 až 18 (Dôkazy s časovo obmedzeným sprístupnením/Dôkazy vylúčené zo sprístupnenia dôkazov/Obmedzenia použitia dôkazov získaných zo spisu orgánu hospodárskej súťaže)

Ustanovenia § 16 až 18 vymedzujú právny režim obmedzenia sprístupnenia dôkazov v súdnom konaní o náhradu škody s tým, že ustanovenie § 16 vypočítava druhy dôkazov, ktoré môže súd nariadiť sprístupniť až potom ako bolo konanie vedené orgánom hospodárskej súťaže skončené.

Ustanovenie § 17 vypočítava dôkazy, ktoré sú vylúčené zo sprístupnenia tak stranám ako aj tretím osobám s výnimkou osoby, ktorá urobila vyhlásenie v rámci programu zhovievavosti alebo podanie v rámci konania o urovnaní. Tieto dokumenty sa nestávajú súčasťou súdneho spisu. V tomto smere je potrebné zdôrazniť režim, podľa ktorého je daná právomoc súdu posúdiť či obsah dokumentov skutočne zodpovedá povahe dokumentov, ktoré sú podľa zákona zo sprístupnenia vylúčené.

V súvislosti s ustanovením § 18 sa vymedzuje právny režim zákonných obmedzení, ktoré dopadajú na použitie dôkazov získaných zo spisu orgánu hospodárskej súťaže. Možnosť použiť dôkazy, ktoré boli získané výlučne prostredníctvom prístupu k spisu orgánu hospodárskej súťaže, by preto mali mať len fyzické a právnické osoby, ktorým sa pôvodne umožnil prístup a ich právni nástupcovia, prípadne ten, kto nadobudol ich nárok, čo zabezpečí, aby sa v rámci konaní s konkrétnymi dôkazmi neobchodovalo a nezakladali sa možnosti šikanózneho výkonu práva.

K § 19 Sankcie

Uplatnenie nároku na náhradu škody alebo začatie vyšetrovania orgánom hospodárskej súťaže prináša so sebou riziko, že dotknuté osoby môžu zničiť alebo ukryť dôkazy, ktoré by mohli byť užitočné na účely odôvodnenia nároku poškodenej osoby na náhradu škody. Aby sa zabránilo zničeniu relevantných dôkazov a zabezpečilo plnenie súdnych príkazov požadujúcich

sprístupnenie dôkazov, konajúci súd bude mať možnosť uložiť dostatočne odrádzajúce sankcie. Pokiaľ ide o účastníkov konania, hrozba pre nich nepriaznivých dôsledkov konania o žalobe o náhradu škody môže byť osobitne účinná sankcia a môže sa ňou predchádzať priesťahom. Sankcie by malo byť možné uložiť aj za nesplnenie povinnosti chrániť dôverné informácie a za zneužitie informácií získaných prostredníctvom sprístupnenia. Podobne by malo byť možné uložiť sankcie aj v prípade, že informácie získané prostredníctvom prístupu k spisu orgánu hospodárskej súťaže sa zneužívajú v rámci konania o žalobe o náhradu škody.

V tomto zmysle ustanovenie odseku 1 vymedzuje tri kategórie dôsledkov, ktoré môže súd vyvodiť vo vzťahu k osobe, ktorá porušuje hypotézu vymedzenú v odseku 1.

K § 20 a 21 (Odkladný účinok a iné právne účinky mimosúdneho riešenia sporu/ Účinky mimosúdneho urovnania na následné súdne konania o náhradu škody)

Žaloby o náhradu škody sú len jedným z prvkov účinného systému presadzovania práva hospodárskej súťaže súkromnoprávnymi prostriedkami v prípade jeho porušenia a dopĺňajú ich alternatívne spôsoby nápravy, napríklad konsenzuálne riešenie sporov a rozhodnutia v rámci presadzovania práva verejnoprávnymi prostriedkami, ktoré motivujú účastníkov na to, aby poskytovali náhradu škody.

V záujme zníženia neistoty pre porušiteľov a poškodené osoby je žiaduce dosiahnuť urovanie „raz a navždy“ pre žalovaných. Preto by sa porušitelia a poškodené osoby mali motivovať na to, aby sa na náhrade škody spôsobenej porušením práva hospodárskej súťaže dohodli pomocou mechanizmov mimosúdneho riešenia sporov.

S cieľom podporiť konsenzuálne urovnávanie by porušiteľ, ktorý zaplatil náhradu škody v rámci konsenzuálneho riešenia sporov, nemal byť v horšom postavení v porovnaní s ostatnými porušiteľmi, ako keby sa inak toho konsenzuálne urovanie neuskutočnilo. K tomu by mohlo dôjsť, ak by porušiteľ, ktorý sa dohodol na mimosúdnom urovaní, bol aj potom v plnom rozsahu spoločne a nerozdielne zodpovedný za škodu spôsobenú porušením. Preto by porušiteľ, ktorý sa dohodol na mimosúdnom urovaní, nemal prispievať ostatným porušiteľom, ktorí sa na urovaní nedohodli, keď tieto podniky platia náhradu škody poškodenej osobe, s ktorou sa prvý porušiteľ už dohodol na mimosúdnom urovaní. Doplnkom tohto pravidla o neprispievaní by malo byť zníženie nároku poškodenej osoby na náhradu ňou utrpenej škody o sumu zodpovedajúcu podielu, ktorý pripadá na porušiteľa, ktorý sa dohodol na mimosúdnom urovaní, bez ohľadu na to, či sa suma urovnania rovná jeho pomernému podielu na škode, ktorú spôsobil poškodenej osobe, s ktorou sa dohodol na mimosúdnom urovaní. Tento podiel by sa mal stanoviť podľa pravidiel, ktoré sa inak používajú na stanovenie príspevkov porušiteľov. Bez tohto zníženia by porušitelia, ktorí sa nedohodli na urovaní, boli neprimerane dotknutí urovaním, na ktorom sa nezúčastnili. S cieľom zabezpečiť právo na úplnú náhradu škody, by však porušiteľ, ktorý sa dohodol na mimosúdnom urovaní, mal byť povinný zaplatiť náhradu

škody, ak je to jediná možnosť poškodenej osoby, ktorá sa dohodla na mimosúdnom urovnaní, ako získať náhradu zvyšku nároku. Zvyšok nároku je nárok znížený o sumu zodpovedajúcu podielu porušiteľa, ktorý sa dohodol na mimosúdnom urovnaní, na škodu, ktorú v dôsledku porušenia utrpela poškodená osoba, s ktorou sa dohodol na mimosúdnom urovnaní. Táto druhá možnosť uplatniť nárok na náhradu škody od porušiteľa, s ktorým sa dohodol na mimosúdnom urovnaní, je možná iba vtedy, pokiaľ to nie je výslovne vylúčené v podmienkach konsenzuálneho urovnania.

Malo by sa predchádzať situáciám, keď v dôsledku zaplatenia príspevku porušiteľom, ktorí sa nedohodli na mimosúdnom urovnaní, na náhradu škody, ktorú zaplatili poškodeným osobám, ktoré sa nedohodli na mimosúdnom urovnaní, celková suma náhrady zaplatená porušiteľmi, ktorí sa dohodli na mimosúdnom urovnaní, presiahne ich podiel na zodpovednosti za škodu spôsobenú porušením. Preto by vnútroštátny súd pri požadovaní príspevkov na náhradu škody následne zaplatenú porušiteľmi, ktorí sa nedohodli na mimosúdnom urovnaní, poškodeným osobám, ktoré sa nedohodli na mimosúdnom urovnaní, od porušiteľom, ktorí sa dohodli na mimosúdnom urovnaní, mal zohľadniť náhradu škody, ktorá už bola zaplatená na základe konsenzuálneho urovnania, pričom by mal mať na pamäti, že nie všetci porušitelia sa nevyhnutne musia v rovnakej miere podieľať na celom porušení v jeho skutkovom, časovom a geografickom rozsahu.

K § 22 až 23 (Spoločné ustanovenia)

Vymedzujú sa spoločné ustanovenia založené na subsidiárnom použití Obchodného zákonníka a v procesnej rovine Civilného sporového poriadku.

K § 24

Pre úplnosť a jednoznačnosť sa v § 24 vymedzuje, že ustanoveniami zákona nie je dotknuté Nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (ES) č. 1049/2001 z 30. mája 2001 o prístupe verejnosti k dokumentom Európskeho parlamentu, Rady a Komisie (Mimoriadne vydanie Ú. v. EÚ, kap. 01/zv.003).

K § 25 (Prechodné ustanovenia)

V súlade s dikciou smernice sa vymedzuje hmotnoprávne prechodné ustanovenie, ktoré právnu úpravu viaže na nároky na náhradu škody vzniknuté po 26. decembri 2016. V procesnoprávnej rovine sa zakotvuje, že ustanovenia zákona budú dopadať aj na súdne konania o náhradu škody začaté po 26. decembri 2016.

K § 26 (Záverečné ustanovenie)

Týmto zákonom sa preberajú právne záväzné akty Európskej únie uvedené v prílohe zákona – z tohto dôvodu sa zavádza transpozičná príloha.

K Čl. II (Zákon č. 136/2001 Z. z.)

Ustanovenia smernice sa vo vzťahu k požiadavkám, aby Protimonopolný úrad mohol napomáhať alebo poskytovať súčinnosť súdu alebo súdu iného členského štátu Európskej únie v súvislosti so žalobou o náhradu škody pri určení výšky škody v prípade ak o to súd alebo súd iného členského štátu požiada, premietajú aj do dikcie verejnoprávnych noriem obsiahnutých v zákone č. 136/2001 Z. z. Predmetné ustanovenie má za cieľ pomôcť vnútroštátnym súdom členských štátov Európskej únie pri určení výšky škody v prípade, ak takúto pomoc Protimonopolný úrad považuje za vhodnú. Aj keď Protimonopolný úrad nebude prioritne posudzovať výšku škody, bude mať pre jej určenie k dispozícii zásadné informácie, a predovšetkým bude najkompetentnejším orgánom, ktorý bude spôsobilý kvantifikovať rozsah a mieru porušenia protimonopolného práva s priamym dosahom na určenie výšky utrpenej škody.

Vo vzťahu k ukladaniu pokuty za porušenie protimonopolného práva sa ustanovenia smernice pretavujú aj do dikcie verejnoprávnych noriem obsiahnutých v zákone č. 136/2001 Z. z., keď sa v § 38 ods. 3 predmetného zákona zakotvuje princíp, podľa ktorého, ak porušiteľ uhradil mimosúdne náhradu škody spôsobenú porušením práva hospodárskej súťaže, môže túto skutočnosť Protimonopolný úrad zohľadniť pri ukladaní pokuty podľa citovaného zákona.

Z dôvodu vypustenia Deviatej časti zákona sa zavádzajú prechodné ustanovenia k úpravám účinným od 27. decembra 2016, podľa ktorých sa právne vzťahy vzniknuté po 26. decembri 2016 podľa deviatej časti tohto zákona spravujú podľa doterajších predpisov.

K Čl. III (Účinnosť)

S ohľadom na predpokladanú dĺžku legislatívneho procesu sa navrhuje účinnosť zákona na 27. decembra 2016.